

**Muzeograf Marinela Trandafir,
Muzeul Județean Buzău**

**CĂMINUL CULTURAL
„REGELE CAROL AL II-LEA“ DIN GRĂJDANA,
JUDEȚUL BUZĂU (1934-1940)**

Abstract: *Community centres have been institutions acting like driving forces in the cultural life of villages. They were based on direct collaboration with intellectuals in each village: the priest, the teacher, the notary, the doctor. The cultural life of community centres was diverse and included various fields of activity aiming at multiple aspects in the life of each community. Generally, such activities were oriented towards solving economic issues, without limitation to them. It should be mentioned here the concern for public health, the control of epidemics, the rearing and education of children, the moral and intellectual development thereof.*

The community centre organizes various cultural activities where explanations are given to community, including people of all ages, about our historic past, the present time finding of paths and the future time for whose wellbeing they should follow a harmonious development.

Starting from such points of interest, this work covers aspects of the community cultural life at Grăjdana, where the community centre established in 1934 played a major role in the development thereof, due to its achievements marking the period 1934-1940.

A particularly significant contribution in the cultural becoming and development of the Grăjdana community was brought by the parish priest together with the village intellectuals. Thanks to their love for the people, they managed to invigorate the community in a short time by involving the villagers in various activities of spiritual, scientific, moral, artistic and recreational nature.

According to the minutes executed on 3 July 1934, the initiative of creating a community centre was wholeheartedly approved, with the knowledge that it would be useful for the community. The following took part in the creation of the Grăjdana community centre: the priest Constantin Bunea, the teachers Ion Marinescu, Caliochia M. Rădulescu, Elisabeta Bunea and the notary Mihail Rădulescu. In addition to the creation of the centre, the people found out that the centre library was enhanced with all the parish library brochures and magazines that were made available, with

new subscriptions for magazines, and that a people pharmacy was established. In time, the people would attend the meetings by categories of age and measures would be continuously taken so as to fulfil the articles of the Rules for the Functioning of Community Centres.

In addition to the promotion of culture, the manager of "Regele Carol II" Community Centre of Grăjdana together with active members bore in mind charity too, raising funds for building a monument dedicated to the heroes killed in the Great War, for helping orphans and the injured, for maintaining school canteens, for helping the locals get trained in the agricultural field.

The good functioning of the Grăjdana Community Centre was successful also due to the collaboration with "Principele Carol" Cultural Royal Foundation which approved and upheld the proposals submitted by the centre management, providing books, magazines, medicines, awards in cash and in kind, diplomas and decorations to encourage and select the cultural work.

In addition to the local management continuous work and capacity, the envisaged goals were achieved also due to the kindness of distinguished persons, most of whom the Centre declared Honorary Members. One of them was Colonel I. Săndulescu, who made a number of donations, such as 8 plows and plowshares needed by the community.

On the celebration of the Heroes' Day, Regele Carol II Community Centre of Grăjdana conducted a number of activities with the participation of: widows, orphans, the war disabled, the Decorați (The War Decorated) and Foști Luptători (Former Fighters) associations, members of the centre council, commune authorities, schools led by teachers, premilitaries and villagers. The Grăjdana Church performed the Divine Liturgy praying in memorial of heroes. At the Heroes' Monument blessings were delivered by the representatives of: the church, the mayor's office, the forest range, war disabled and others.

For its fruitful activity, in addition to the thanks received from various institutions such as the Ministry for Endowment of the Army, the Red Cross Society, Principele Carol Cultural Royal Foundation, the community centre of Grăjdana was awarded a prize in 1940 and called Model Community Centre together with other 50 community centres from throughout Greater Romania. The Centre managers were also rewarded with the Centenarul Regelui Carol I (Charles I Centenary) medal.

In 1940, the Community Centre of Grăjdana achieved the following: fundraising for raising two school buildings, for opening three school canteens for the disadvantaged pupils, a people pharmacy store providing medicines to people at cost prices. At the Centre consulting room 261 vaccines were delivered against tuberculosis for children, as well as medical consultations free of charge. Poor families were helped with food supplies. The library was endowed with new books and magazines, a nursery of fruit trees, locust trees and grafted fruit trees and selected seeds was created. The Centre made donations to the army amounting to Lei 1882 and delivered courses on hygiene, religion, morality, household. Under the Community Centre patronage the following developed: Hora tinerilor (The Youth Round-Dance), Foștii luptători (Former Fighters)

Association, Asociația Decoraților de războiu (The Association of the War Decorated), Post-Militari (Post-Militaries) Association, Crucea Roșie (Red Cross) Society. Although no solid material basis was available in the beginning, as the community was quite poor, the means that were employed allowed the development of love and respect for the historic past, keeping authenticity and the perpetuation of traditions.

Keywords: *Principele Carol Cultural Royal Foundation, Community Centre, Grăjdana, cultural propaganda, education.*

„În acțiunea de ridicare a satului și de înnoire a vieții satești, conform noilor așezări de stat, Căminul Cultural este chemat la un rost și o sarcină deosebită, care pretind înțelegere, stăruință și muncă. Căminul cultural va trebui să fie astfel inima satului, în jurul căruia să se grupeze deopotrivă munca oficială a autorităților satești și inițiativa particulară, izvorâtă din râvna și dragostea de sat”¹.

Viața culturală a căminelor era variată, ea conținea mai multe domenii de activitate și viza o mulțime de aspecte ce cuprindeau: grija pentru sănătatea publică, combaterea epidemiilor, creșterea și educarea copiilor, inclusiv dezvoltarea morală și intelectuală a acestora.

Prezentul articol cuprinde aspecte ale vieții culturale din cadrul comunității Grăjdana, județul Buzău, Căminul Cultural înființat aici în anul 1934 având un rol semnificativ în dezvoltarea acesteia prin realizările sale din perioada cuprinsă între anii 1934-1940.

Inițiativa înființării căminului a aparținut preotului paroh Constantin Bunea, acesta fiind susținut de domnii învățători: Ion Marinescu, Caliochia M. Rădulescu, Elisabeta Bunea și Mihail Rădulescu, notar².

Pe lângă înființarea căminului, conform procesului-verbal din data de 3 iunie 1934, oamenii au luat la cunoștință și despre îmbogățirea bibliotecii din cadrul acestuia prin punerea la dispoziție a tuturor broșurilor și revistelor bibliotecii parohiale, noi abonamente la reviste, înființarea unei farmacii, asigurarea pregătirii locuitorilor în domeniul agricol.

1. Fundația Culturală Regală „Principele Carol”, Școli și cursuri țărănești în anul 1937-1938, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală, București, 1938, p. 20.

2. Serviciul Județean Buzău al Arhivelor Naționale, Fond „Căminul Cultural Grăjdana”, dosar 1/1934, Proces-verbal din data de 3 iunie 1934, f. 2.

Strânsa colaborare a conducerii Căminului cultural, deținută de preotul paroh Constantin Bunea, cu Fundația Culturală Regală „Principele Carol” se vede în susținerea propunerilor pe care conducerea căminului le-a făcut, Fundația mulțumind „tuturor membrilor sfatului și celorlalți oameni care se străduiesc pentru binele poporului”³.

Fundația Culturală Regală „Principele Carol” era înștiințată de activitatea Căminului Cultural prin rapoarte de activitate, în perioada iulie-octombrie 1934, fiind menționate următoarele realizări:

„În biblioteca căminului se aflau 319 cărți și reviste, de cărți ocupându-se doamna Caliochia Rădulescu (învățătoare); revistele citite erau Albina, Lumina Satelor, Duminica Ortodoxă; s-au organizat 5 sezători de citire și povestire; cronici cu știri actuale s-au făcut de domniile învățători; s-au jucat 2 piese de teatru. Căminul avea un aparat radio în stare de funcționare, marca Philips, cu baterie și 3 lămpi. Membrii căminului vin și ascultă între orele 5-6 și în zilele de sărbătoare. A fost înființată o farmacie populară, depozitul farmaceutic fiind sub conducerea doamnei Caliochia Rădulescu”⁴.

Printr-o adresă din data de 15 noiembrie 1934, primită de la Ministerul Sănătății, se dă aprobarea ca populația din comuna Grăjdana să primească consultații gratuite în localul căminului de la medicul din circumscripție⁵.

Tot în anul 1934, Fundația Regală „Principele Carol” trimite o adresă, cu nr. 4075, către Căminul Cultural Grăjdana în care scrie că:

„Văzând numărul mic de cărți pentru sat și înfățișarea lor, adesea mult mai prejos decât a celorlalte publicații, a luat hotărârea să vie în ajutor. Datoria ei era cu atât mai vădită cu cât multe din numeroasele cămine culturale pe care le are în toată țara se plâneau că nu-și pot înjgheba o bibliotecă, potrivită cu nevoile de citire ale cetățenilor”⁶.

3. S.J.A.N. Buzău, Fond „Căminul Cultural Grăjdana”, dosar 1/1934, doc. nr. 1797/1934, f. 6.

4. S.J.A.N. Buzău, Fond „Căminul Cultural Grăjdana”, dosar 1/1934, Raport pe anul 1934, f. 7.

5. S.J.A.N. Buzău, Fond „Căminul Cultural Grăjdana”, dosar 1/1934, doc. nr. 3485, f. 13.

6. S.J.A.N. Buzău, Fond „Căminul Cultural Grăjdana”, dosar 1/1934, doc. nr. 4075, f. 16.

Este realizată astfel „Cartea Satului“, o colecție de volume ce conține lucrările celor mai buni scriitori și anume: poezie, povestiri, teatru, cunoștințe despre sănătate, lucrarea câmpului, creșterea viteilor, societățile și cooperativele țărănești, viața religioasă, organizarea culturală a satului, despre trecutul neamului nostru, o carte care să fie la îndemâna oricui.

În decembrie 1935, pentru încurajarea și selectarea muncii culturale, Fundația Regală „Principele Carol“, trimite o circulară Căminelor Culturale prin care anunță că „instituie premii în bani, în natură, diplome și decorații căminelor și conducătorilor lor, sătenilor membri“.

Se acordă premii căminelor care în perioada decembrie 1934-decembrie 1935 au realizat următoarele:

„Programul sanitar cu depozitul de medicamente; au reușit să atragă cititori la bibliotecă în afară de elevii școlilor; au făcut 30 de șezători cu citire, cu cronica actualității și lecții din ciclurile programului; au organizat biblioteca după arătările Fundației înregistrând-o cu cărți pentru săteni, pentru copii și pentru intelectualii satului; au făcut ora de șezătoare săptămânală cu copiii și au împărțit acestora cărți din bibliotecă; dacă au dat timp de un an cel puțin patru producții cu teatru, jocuri naționale, coruri cu flăcăii și fetele; dacă au înființat mica librărie la cămin pentru cărțile fundației; dacă au izbutit să aibă local propriu ori să aibă asigurat terenul și să se fi început strângerea mijloacelor în vederea construcției; dacă s-au lucrat cu sătenii cel puțin două din lucrările manuale arătate în programul de muncă (meșteșuguri bărbătești)“⁷.

Această circulară este semnată de către directorul general, Dimitrie Gusti și directorul Căminelor Culturale, Apostol D. Culea.

Devenit centrul de conducere al satului, Căminul Cultural trebuie să încadreze în acțiunea sa Biserica, Școala, Străjeria, Premilităria și Munca de folos obștesc. Aceste instituții vor deveni instrumente de lucru și vor urmări un scop comun cu programe și metode comune, deosebindu-se numai prin faptul că se vor adresa unor cicluri de vârste diferite⁸.

7. Serviciul Județean Buzău al Arhivelor Naționale, Fond „Căminul cultural Grăjdana“, dosar 1/1935, f. 2.

8. Fundația Culturală Regală „Principele Carol“, Școli și cursuri țărănești în anul 1937-1938, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală, București, 1938, p. 22.

Cu ocazia împlinirii la 6 iunie 1935 a cinci ani de la urcarea pe tron a M. S. Regelui Carol a II-lea, Fundația Culturală Regală invită conducătorii căminelor din țară să ia parte la serbarea de la 8 iunie organizată în București. Din partea Căminului Cultural „Regele Carol II” din Grăjdana, Județul Buzău, va participa ca delegat preotul Constantin Bunea, în vârsta de 30 de ani. De asemenea, vor mai participa, însă pe cont propriu, Caliochia M. Rădulescu și Elisabeta Bunea, învățătoare, ambele în sfatul căminului.

Anul următor, cu ocazia Zilei de 1 Decembrie, zi ce simbolizează Unirea tuturor românilor, Fundația Culturală atrage atenția printr-un document trimis tuturor Căminelor Culturale că aceasta trebuie sărbătorită. În document, conducătorii căminelor și autoritățile locale sunt sfătuiți să ia parte la serviciul divin, apoi adunând toată populația la sediul Căminului sau în alt loc să desfășoare programul sărbătorii.

„În conferința care se va ține despre însemnătatea acestei zile, veți arăta că nu există colț de pământ românesc, care să nu poarte urme de vitejie strămoșească. Astfel, Transilvania lui Horea, Cloșca și Crișan și a lui Avram Iancu, Maramureșul lui Dragoș, Banatul lui Eftimie Murgu, Dobrogea lui Mircea cel Bătrân, ținuturile moldovenești ale lui Alexandru cel Bun și Ștefan cel Mare, precum și toate celelalte provincii, astăzi adunate la sânul patriei ei mame, formează un indivizibil patrimoniu românesc și nu se poate concepe nici un gând ori faptă care ar lovi în integritatea teritoriului nostru. Trebuie să țineți în seamă, de acest prilej, ideile periculoase ce se vântură aiurea și care țintesc să dea curaj dușmanilor noștri, în vederea unei revizuirii a tratatelor de pace. Conferențiarul să pună în curent poporul cu aceste lucruri, subliniind că nimic nu se poate înstrăina din ce-am câștigat prin jertfă și sacrificiu”⁹.

Pentru materialul informativ și documentar cu privire la Unire, conducătorii căminelor erau sfătuiți să consulte „Cei trei regi” de Cezar Petrescu, calendarul Ligii Antirevizioniste Române.

În data de 29 decembrie 1936, luând cunoștință de activitățile întreprinse cu ocazia Zilei de 1 decembrie, Fundația Culturală „Principele Carol” trimite „Onor” Căminului Cultural „Regele Carol II” din Grăj-

9. S.J.A.N. Buzău, Fond „Căminul Cultural Grăjdana”, dosar 2/1935-1936, doc. nr. 9896, f. 81.

dana, jud. Buzău, transmitând mulțumirile ei cu privire la desfășurarea evenimentelor.

Doi ani mai târziu, cu ocazia sărbătorilor de iarnă din 1938, pe 22 decembrie, Fundația Regală trimite o circulară, semnată de către ministrul Dimitrie Gusti, prin care face cunoscută dorința M. S. Regelui de a dărua un plug unui gospodar din sat care să fie „*Plugar vrednic și sărac și membru devotat căminului cultural*”. Plugul va fi dat gospodărilor V. Cercel, într-un cadru de sărbătoare, programul manifestărilor fiind stabilit de către autoritățile locale, comandantul străjer și premilitar așa cum este menționat în ordinul cu nr. 5 din 13 martie 1939.

La serbarea din data de 19 martie 1939:

„Să fie chemați plugarii din toate satele apropiate. Programul va începe cu o slujbă religioasă, după care se va vorbi despre opera M. S. Regelui-ctitor de suflet nou în țară nouă, care a dăruit țărănimii pluguri în valoare de două milioane lei, despre însemnătatea simbolică a darului regal, despre sfințenia și rodnicia muncii chibzuite și făcute la timp și despre menirea Serviciului Social”¹⁰.

Un alt eveniment important are loc în data de 18 mai 1939 și anume „Serbarea Zilei Eroilor”. La acest eveniment vor participa

„văduvele, orfanii și invalizii de război, asociațiile: Decorați și foști luptători, membrii Sfatului Căminului, autoritățile comunale, școlile și domniile învățători, premilitarii și sătenii. La biserica din Grăjdana se va oficia serviciul liturgic, cu rugăciuni pentru pomenirea Eroilor”¹¹.

În raportul de activitate general, Căminul Cultural din Grăjdana, pe lângă mulțumirile primite de la instituții precum: Ministerul Înzestrării armatei, Societatea „Crucea Roșie”, Fundația Culturală Regală, a fost inclus printre unitățile model și premiat în anul 1940 pentru „Rodnică activitate”, iar conducătorii săi au fost medaliați cu „Medalia Centenarului Regelui Carol I”.

La buna funcționare a Căminului au contribuit, pe lângă munca continuă și capacitatea conducerii locale, bunăvoința unor distinse persoane, pe care Căminul i-a proclamat „Membri de onoare”.

10. S.J.A.N. Buzău, Fond „Căminul Cultural Grăjdana”, dosar 1/1939, doc. nr. 5 din 13 martie 1939.

11. S.J.A.N. Buzău, Fond „Căminul Cultural Grăjdana”, dosar 1/1939, Programul „Serbării Zilei Eroilor”, 18 mai 1939, f. 70.

Ca activitate, conform raportului general din anul 1940, au fost realizate următoarele:

„Au fost date populației medicamente în valoare de 7.000 lei; s-au făcut 261 vaccinuri antituberculoase; au fost strânse plante medicinale și distribuite gratuit; s-au realizat 20 de consultații medicale gratuite la dispensarul Căminului; au fost întreținute 3 cantine școlare; căminul a reușit să înființeze o pepinieră de pomi fructiferi și salcâmi; a organizat o expoziție permanentă cu costume naționale; s-au citit 240 de cărți, 50 de reviste; au fost vândute 1.065 de reviste; au avut loc 8 serbări și o șezătoare”¹².

Sub auspiciile Căminului au funcționat: „Hora tinerilor, Asociația «Foștii luptători», Asociația «Decorațiilor din războiu», Asociația «Post-Militari», Societatea «Crucea Roșie»”¹³.

În concluzie, analizând documentele din fondul „Căminul Cultural Grăjdana”, aflat la Serviciul Județean Buzău al Arhivelor Naționale, am descoperit importanța și rolul înființării acestui cămin în dezvoltarea locală a comunității, dar și interesul deosebit al intelectualilor din zonă pentru transmiterea valorilor prin diverse căi locuitorilor.

12. S.J.A.N. Buzău, Fond „Căminul Cultural Grăjdana”, dosar 1/1940, Raport General de Activitate pe 1940 și 1934-1940, f. 3.

13. S.J.A.N. Buzău, Fond „Căminul Cultural Grăjdana”, dosar 1/1940, Raport General de Activitate pe 1940 și 1934-1940, f. 3.